

Wiem, co noszę

pakiet edukacji cyrkularnej

Przemysł tekstylny ma ogromny wpływ zarówno na nas, jak i na środowisko, w którym żyjemy. Aby podejmować świadome i mądre decyzje konsumenckie musimy wiedzieć, skąd biorą się ubrania, jak są tworzone i co się z nimi dzieje, gdy już przestają być nam potrzebne. Zestaw 12 lekcji **Wiem, co noszę** pozwoli uczniom zgłębić ten temat, przeprowadzić ważne rozmowy i rozpocząć zmiany. Bo to właśnie one są niezbędne do poprawy otaczającego nas świata.

Dziesięć pierwszych kart pracy skierowanych jest do uczniów w wieku 13-18 lat, a przed ich wypełnieniem należy obejrzeć film przypisany danemu tematowi. Karty 11 i 12 zostały skierowane do młodszych uczniów (9-12 lat). Wszystkie materiały są punktem wyjścia do dalszych rozmów — wiele zależy od tego, jak dana grupa będzie chciała rozwijać temat. Lekcje zostały zaplanowane w taki sposób, że kolejność ich realizacji nie ma znaczenia. Przeprowadzenie ich, w dowolnej kolejności, zapewni uczniom podstawową wiedzę z zakresu circular economy.

Więcej lekcji pobierzesz

- na stronie **Centrum Nauki Experyment** — bit.ly/wiem-co-nosze
- rejestrując się swoją szkołą w programie **Szkoła w Porządku** — ogólnopolskim programie pozwalającym zbierać niepotrzebne ubrania i zamieniać zebrane kilogramy na złotówki, które szkoła przeznaczy na realizację celów edukacyjnych

Dowiedz się więcej na www.ubraniadooddania.pl/swp

Projekt **Wiem, co noszę** powstał we współpracy marki **Ubrania Do Oddania** z **Centrum Nauki Experyment w Gdyni** oraz **Urzędem Miasta Gdyni**.

Autorką scenariuszy jest **Ewelina Magdziak**.

Czy nosisz plastik?

Przed przystąpieniem do pracy obejrzyj film i uważnie przeczytaj tekst dołączony do każdego z zadań.

bit.ly/UDO-2

Zadanie 1. „Plastikowość” włókien syntetycznych na przykładzie poliestru i akrylu

Tekst do zadania

Poliester to produkowany z pochodnych ropy naftowej polimer. W chemii określamy tak substancje, które składają się z wielu połączonych ze sobą, powtarzających się cegiełek tego samego związku. Dla przykładu: gdy połączymy ze sobą tysiące cząsteczek najprostszego cukru (glukozy), otrzymamy skrobię lub celulozę. Do uzyskania poliestru służy pochodzący z ropy naftowej kwas tereftalowy (PTA) oraz glikol etylenowy. **Z nich powstaje dobrze Wam już znany PET – granulat, który można stopić i uformować z niego m.in. plastikowe butelki lub kubeczki na jogurt.** Granulat można jednak również stopić w temperaturze 280°C tak, aby z długich, zastygających strumyków uformować przędzę, a następnie stworzyć z niej materiał.

Kolejnym przykładem plastikowego materiału jest akryl. Znakomicie imituje (tylko wizualnie) wełnę, jest więc wykorzystywany głównie w produkcji odzieży zimowej – szali, czapek bądź swetrów. Akryl, podobnie jak poliester, również jest polimerem; składa się z wielu cząsteczek związku zwanego akrylonitrylem. **Akrylonitryl to związek podobny do tych, z których powstaje pleksi (szkło akrylowe), farby akrylowe, lakiery lub kleje.**

Materiały syntetyczne w wyniku użytkowania i prania uwalniają do otoczenia drobne, niewidoczne lub ledwo dostrzegalne gołym okiem drobiny. Ponieważ zarówno poliester i akryl to materiały **syntetyczne**, powstające z nich drobinki to nic innego jak kawałki plastiku, tzw. **mikroplastik**.

Polecenie

Na podstawie uzyskanej wiedzy uzupełnij luki w tekście.

- Przykładami naturalnie występujących polimerów jest występująca np. w ziemniakach ..... lub ....., z której produkuje się np. chusteczki higieniczne.
- Z granulatu PET można wyprodukować wiele przedmiotów, np. ...., kubeczki na jogurt lub .....

- Akryl przypomina wyglądem ....., jednak w przeciwieństwie to tego naturalnego materiału nie przepuszcza powietrza oraz nie posiada właściwości termoizolacyjnych. W sezonie zimowym możemy znaleźć w sklepach wiele ....., ... lub ..... wykonanych z tego materiału.
- Pranie materiałów syntetycznych prowadzi do uwalniania dużych ilości .....

Odpowiedzi

- skrobia, celuloza
- plastikowe butelki, poliestrową przędzę/poliester
- wełnę, szali, czapek, swetrów
- mikroplastiku

Tekst do zadań 2, 3, 4 i 5

Mikroplastik to drobiny tworzyw sztucznych o średnicy mniejszej niż 5 mm, często niewidoczne gołym okiem. **Materiały syntetyczne uwalniają włókna mikroplastiku już na etapie użytkowania – w wyniku tarcia lub prania.** Trafiają one do ścieków, skąd przedostają się do rzek i gleb, a następnie do mórz i oceanów. **Według Raportu Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody niemal 1/3 plastiku w oceanach to mikroplastik, który znalazł się tam w wyniku użytkowania, prania lub składowania tekstyliów na wysypiskach.** Zaledwie jedno pranie odzieży z poliestru może uwolnić nawet **700 000 drobinek mikroplastiku do środowiska.** Łącznie, tylko na skutek prania tekstyliów, do oceanów trafia **500 000 ton plastiku rocznie.** Mikroplastik z łatwością kolonizuje wszystkie przestrzenie, w które poniesie go woda lub powietrze; znaleziono go już nawet w lodzie arktycznym i na dnie Rowu Mariańskiego. Wchodzi w skład kurzu, który wdychamy, a zwierzęta wodne spożywają go z pokarmem. Tym samym zostaje włączony w łańcuch pokarmowy i często trafia do naszych żołądków wraz z rybami i owocami morza.

Mikrowłókna oderwane od materiałów naturalnych rozkładają się stosunkowo szybko. Te syntetyczne zaś nie tylko **spędzą na wysypisku ok. 500 lat, zanim się rozłożą;** na przestrzeni tego okresu będą nieustannie zatruwać środowisko naturalne mikroplastikiem.

Zadanie 2. Mikroplastik pod lupą

Polecenie

Zrób pranie. Serio – nie żartujemy! ;)

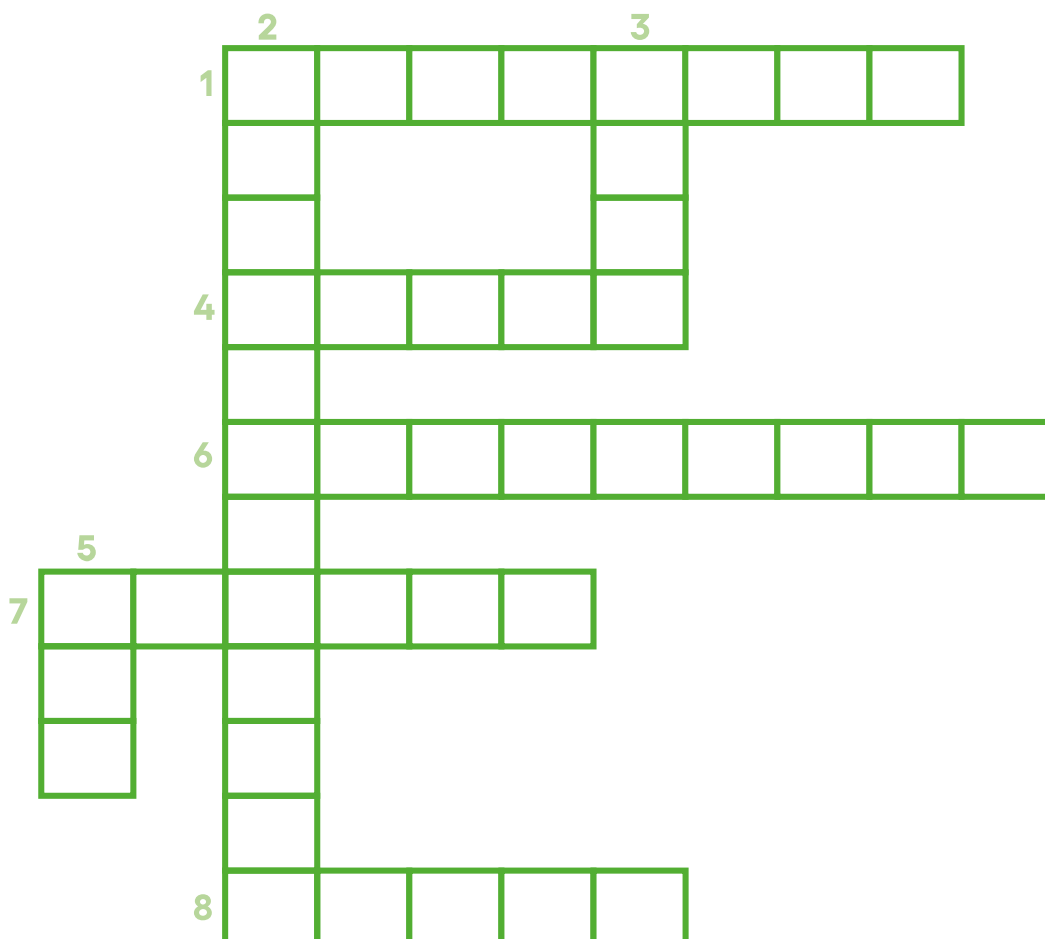
Niestety, poliestr i akryl to powszechne materiały. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że posiadasz je w swojej szafie. Wyszukaj w niej 3 elementy garderoby, które mają w składzie te syntetyki. Następnie namocz je w misce z wodą i „wypierz” ręcznie. Pobierz odrobinę wody z prania do przezroczystego naczynia. Spójrz na nie pod światło. Czy widzisz drobiny, które oderwały się od ubrań? To właśnie mikrowłókna plastiku!

Zadanie 3.

Polecenie

Rozwiń krzyżówkę

1. Wełna, akryl, poliester, wiskoza – każde z nich to .....
2. Drobinę plastiku o średnicy < 5 mm
3. .... naftowa – z niej produkowane są materiały syntetyczne
4. Jeden z cieków wodnych, do którego trafia mikroplastik
5. Granulat, z którego powstaje poliester, butelki i plastikowe opakowania
6. Najpowszechniej występujący materiał syntetyczny
7. Czynność odpowiadająca za ok. 1/3 mikroplastiku w morzach i oceanach to .....
8. Tygodniowo spożywamy z jedzeniem nawet 5 gramów mikroplastiku. To tyle ile waży ..... kredytowa

Odpowiedzi

materiał, mikroplastik, ropa, rzeka, PET, poliester, pranie, karta

Zadanie 4.

Polecenie

Na podstawie tekstu powyżej oraz informacji z filmu oblicz:

- Ile plastiku możemy spożyć z pokarmem w ciągu roku? Podaj wynik w gramach.
- Ile słoń należałoby postawić na szali, aby zrównoważyć masę plastiku, która rocznie trafia do oceanów w wyniku prania tekstyliów? Za średnią wagę słońca afrykańskiego przyjmij 5 ton.
- Ustal średnią liczbę prań, które wykonuje się w Twoim domu na przestrzeni miesiąca. Zwróć uwagę, czy w praniu znajdują się włókna naturalne czy syntetyczne. Na tej podstawie oszacuj miesięczną ilość drobin mikroplastiku uwalnianą w wyniku prania.

Odpowiedzi

- Informacja z filmu. Tygodniowo spożywamy średnio 5 g plastiku – tyle ile waży karta kredytowa. $52 \times 5 = 260$ g
- Rocznie w wyniku prania do oceanów trafia 500 000 ton plastiku. $500\,000 \text{ ton} / 5 \text{ ton} = 100\,000$ słoń.
- Ilość prań $\times 700\,000$

Zadanie 5.

Polecenie

Podczas lekcji zastanówcie się wspólnie, jak możecie ograniczyć ilość tworzyw sztucznych w swoim otoczeniu. Podajcie 3 przykłady:

1. ....
2. ....
3. ....

Przykładowe odpowiedzi

1. ograniczyć lub wyeliminować materiały syntetyczne z szafy
2. używać stalowych lub szklanych butelek/pojemników na żywność
3. chodzić na zakupy z własną bawełnianą torbą i woreczkami na warzywa